

باسمه تعالی

شیوه نامه رصد و حمایت ویژه از مساجد قرآنی

سال ۱۴۰۲

۱- مقدمه (بیان مسأله، مستندات و ضرورت ها)

پژوهش‌های تاریخی نشان می‌دهد که مسجد نخستین مرکز آموزشی مسلمانان بوده است، در صدر اسلام، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و یارانش در مسجد الحرام گرد هم می‌آمدند و از احکام الهی سخن می‌گفتند و مسجد؛ محور امور و دارای کارکردهای گوناگون عبادی، سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، تربیتی، ادبی، تبلیغی، درمانی، اقتصادی و قضائی بود.

آنگونه که از احادیث برمی‌آید مساجد در عصر ظهور نیز دارای چنین کارکردهایی خواهند بود. آموزش علوم اسلامی و قرآن در آن جریان خواهد داشت و برای قرآن‌آموزی، خیمه‌گاه مسلمانان اعم از عرب و عجم خواهد بود و به‌عبارتی بهتر مساجد، دانشگاه علوم قرآنی در عصر ظهور خواهند بود.

واژه «مسجد» و «مساجد» ۲۸ بار در قرآن کریم تکرار شده است. نوع عبارات و تأکید خداوند بر جایگاه الهی- معنوی مسجد و نفی شرک و نفاق (توبه/۱۰۷ و ۱۷) و هرگونه آلودگی ظاهری و باطنی از مسجد (اعراف/ ۲۹-۳۱)، اهمیت مساجد را بیان می‌دارد. بدین دلیل خداوند در قرآن کریم مالکیت مساجد را به خود نسبت داده (جن/۱۸) و آن‌ها را از آن خویش دانسته و نخستین خانه واقعی بشر را مسجد (کعبه) بیان نموده است: « إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكًا وَهُدًى لِلْعَالَمِينَ » (آل عمران/۹۶).

روایات فراوان رسیده از منابع خاصه و عامه حاکی از اهمیت والا و قداست جایگاه مسجد است. عبارت «إِنَّمَا نُصَبَّتِ الْمَسَاجِدُ لِلْقُرْآنِ» در کتب روایی معتبر ما حاکی از جایگاه ممتاز و ویژه و منحصر به فرد مسجد برای فعالیت‌های قرآنی است.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمایند: هر کس که اهل بیت را دوست داشته باشد باید قرآن را نیز دوست بدارد و دوست‌دار قرآن باید دوست‌دار و محب مساجد هم باشد. زیرا مساجد محضر و خانه‌های خداوند است که خودش فرمان برپایی و احترام آن‌ها را داده و آن را مبارک گردانیده است. مستدرک الوسائل ج ۳ ص ۳۵۵ ح ۳۷۶۶

همچنین پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرمودند: هیچ گروهی در مسجدی از مسجدهای خداوند گرد نیایند که به تلاوت کتاب خدا بپردازند و آن را به درس و بحث فراگیرند، مگر آنکه آرامش الهی بر ایشان فرود آید و رحمت او آنان را در برگیرد و خداوند ایشان را در شمار کسانی که نزد اویند یاد کند. مستدرک الوسائل ج ۳ ص ۳۶۲

قابل توجه اینکه؛ آموزش و یادگیری قرآن و معارف اسلامی در صدر اسلام امری همگانی بود و به گروه یا قوم خاصی اختصاص نداشت. به همین دلیل، زنان نیز در مساجد حضور می‌یافتند و سؤال‌هایشان را مطرح و پاسخ دریافت می‌کردند.

جلسات آموزشی دروس قرآن و معارف اسلامی در مسجد از صدر اسلام تا امروز، شاگردان بسیاری را تربیت و به جامعه اسلامی معرفی نموده است. شاگردانی که بار عظیم فکری و فرهنگی و دینی جامعه اسلامی را در طول قرون گذشته بر عهده داشته و هم اینک نیز بر دوش دارند.

از این روست که بزرگ پرچمدار احیای معارف قرآنی در عصر حاضر، مقام معظم رهبری حفظ الله که خود مرتبی کمال یافته مکتب قرآن کریم و شاهد ثمرات فاخر آموزش‌های قرآنی مساجد هستند نسبت به ضرورت ایجاد پایگاه‌های قرآنی در مساجد تأکید داشته و می‌فرمایند: «**مساجد یک محل، هر کدام یک پایگاه قرآنی باشند و با هم ارتباط داشته باشند. با هم مسابقه بدهند. این بهترین مشوق است برای اینکه جوانان و نوجوانان وارد وادی قرآن خوانی بشوند. ما به این احتیاج داریم. ما باید جوانانمان وارد عرصه قرآن خوانی بشوند و به خصوص حفظ قرآن که ما حافظ، زیاد لازم داریم.**»

محفل انس با قرآن کریم، روز اول ماه مبارک رمضان ۱۴۰۱/۱/۱۴

سازمان دارالقرآن الکریم (مسئول راهبری مأموریت‌های قرآنی سازمان تبلیغات اسلامی) به‌عنوان مرکز فرهنگی تحت نظارت مقام معظم رهبری مرکز عالی و مستند به بند ۱۶ و ۱۷ از ماده ۶ اساسنامه سازمان تبلیغات اسلامی و نیز بند ۶، ۹ و ۱۲ از ماده ۵ و بند ۱۲ از ماده ۶ و بند ۳ از ماده ۱۱ اساسنامه سازمان دارالقرآن الکریم، حمایت از فعالیت‌های قرآنی مردمی به ویژه فعالیت‌های قرآنی مساجد را بر خود فرض دانسته، تلاش می‌نماید با همکاری و مشارکت ادارات کل تبلیغات اسلامی استان‌ها در مسیر تحقق منویات مقام معظم رهبری در این خصوص گام بردارد.

اهمیت و ضرورت:

علاوه بر آنچه گفته شد حمایت از فعالیت‌های قرآنی مساجد به دلایل زیر نیز ضروری است:

۱. اهمیت و تأثیر والای قرآنی شدن علما و ائمه جماعات مساجد در قرآنی شدن جامعه
۲. گسترش و توسعه کمی و کیفی مشارکت‌های مردمی در حوزه قرآن و عترت
۳. احیاء مساجد و بهره‌مندی محله و منطقه از برکات آن
۴. بازگشت فعالیت‌های قرآنی به مساجد و بسترسازی برای بهره‌گیری عمومی از انس با کلام وحی
۵. زمینه‌سازی جهت جذب و ساماندهی گروه‌های اثرگذار اجتماعی در مساجد

۲- اهداف کلی

- ✓ کمک به ایجاد مسجد تراز عصر ظهور و تحقق منویات مقام معظم رهبری *مرآة العالمی* در خصوص ایجاد پایگاه‌های قرآنی مساجد
- ✓ ایجاد مرکزیت برای تجمع، هماهنگی و برنامه‌ریزی فعالان قرآنی محله
- ✓ ارتقاء شاخص‌های فرهنگ دینی و کاهش آسیب‌ها و ناهنجاری‌های اجتماعی با ترویج سبک زندگی قرآنی و بهره‌گیری از آموزه‌های کلام وحی

۳- اهداف عملیاتی (کمی و کیفی)

نتایج و دستاوردهای مورد انتظار

۱. ارتقاء و توانمندسازی قرآنی ائمه جماعات مساجد کشور
۲. جذب جوانان و نوجوانان به مسجد جهت انس با قرآن و تربیت قرآنی
۳. زمینه‌سازی جهت بهره‌مندی از ظرفیت مساجد در راستای تحقق تربیت ۱۰ میلیون حافظ قرآن کریم
۴. زمینه‌سازی به منظور توسعه جلسات قرآن خانگی محله و راهبری آن‌ها
۵. ارتقاء سطح معلومات و مهارت‌های قرآنی آحاد مردم به منظور کاهش بی‌سوادی قرآنی
۶. بسترسازی برای توسعه و تعمیق جهاد تبیین و ابلاغ
۷. کاهش زمینه‌های فساد و ناهنجاری‌های اخلاقی و اجتماعی

۴- چکیده طرح

۱. رصد و شناسایی

ادارات امور قرآنی استان‌ها در اجرای این طرح نسبت به شناسایی مساجد قرآنی استان و حمایت تعریف شده از آن‌ها اقدام خواهند نمود. برخی از ویژگی‌های مسجد تراز قرآنی:

۱. قرآنی بودن شخص امام جماعت مسجد
۲. بهره‌مندی از مربی مجرب و دغدغه‌مند قرآنی
۳. پشتیبانی امام جماعت و هیئت ائمه از فعالیت‌های مستمر قرآنی
۴. فعالیت مستمر مسجد در حوزه آموزش‌های قرآنی (در سطوح و گرایش‌های متنوع متناسب با نیازهای محله)
۵. برگزاری تلاوت‌های روزانه (حداقل یک صفحه در روز) به همراه توضیح و تبیین اجمالی و کاربردی آیات
۶. برپایی محافل قرآنی و کرسی‌های تلاوت تدبری
۷. برگزاری مسابقه بین نماگزاران و قرآن‌آموزان مسجد و تشویق قرآن‌آموزان

از اداره امور قرآنی انتظار می‌رود با توجه به شاخص‌های بالا، مساجد قرآنی استان را رصد نمایند و فهرستی از مساجد برتر قرآنی با رعایت اولویت تهیه نمایند. بدیهی است وجود همه شرایط برای احراز قرآنی بودن مسجد لازم نیست.

۲. حمایت هدفمند جهت اجرای برنامه‌های اولویت‌دار سازمان

در ادامه این مساجد با ظرفیت و فعال قرآنی مورد حمایت قرار می‌گیرند و از ظرفیت این مساجد برای پیشبرد مأموریت‌های اساسی سازمان دارالقرآن در جهت ساخت یک جامعه قرآنی استفاده می‌گردد.

به عنوان مثال برگزاری دوره‌های آموزش تدبر در قرآن برای ائمه جماعات و فعالان و مربیان قرآنی این مساجد می‌تواند یک مدل حمایتی از این مساجد در جهت تحقق مأموریت‌های اساسی سازمان دارالقرآن باشد.

همچنین راه‌اندازی و الگوسازی جلسات کرسی تلاوت تدبری با رویکرد تدبر در قرآن به سبک مقام معظم رهبری به صورت هفتگی در مساجد و ...

۵- نقش واحدها، دستگاه ها و نهادها

ردیف	نام واحد	نقش
۱	اداره کل توسعه مشارکتهای مردمی	مسئول راهبری و نظارت بر برنامه
۲	اداره امور قرآنی استان	مسئول اجرای طرح

۶- مراحل اجرایی و زمان بندی کلی

ردیف	مراحل اجرا	مسئول اجرا	زمان اجرا
۱	تهیه و تدوین شیوهنامه اجرائی	اداره کل توسعه مشارکتهای مردمی	نیمه دوم مهر
۲	ابلاغ شیوهنامه اجرائی به استانها	اداره کل طرح و برنامه	نیمه اول آبان
۳	کارشناسی و انتخاب مساجد واجد شرایط	اداره امور قرآنی استان	آبان و آذر و دی
۴	تجلیل و حمایت از فعالیتهای قرآنی مساجد	اداره امور قرآنی استان	بهمن ماه
۵	نظارت بر نحوه حمایت	اداره کل توسعه مشارکتهای مردمی	نیمه دوم سال
۶	تهیه گزارش کامل و ارسال به سازمان دارالقرآن الکریم	اداره امور قرآنی استان	اسفند ماه

۷- شاخصهای اجرای برنامه

با توجه به تعدد مساجدی که به نوعی فعالیتهای قرآنی دارند توجه به ویژگیهای مذکور در این شیوهنامه و احصاء مساجدی که بیشترین ویژگیهای قرآنی را دارند توصیه می شود.

۸- نحوه هزینه کرد و نرخنامه

برای هر مسجد قرآنی، حمایت حدود ۴۸,۰۰۰,۰۰۰ ریالی پیش بینی و طی تفاهم نامه مشخص شده است که طبعاً باید تمام تلاش برای شناسائی برترین مساجد قرآنی صورت پذیرد و حتی الامکان این حمایتها در راستای اجرای برنامههای اصلی سازمان باشد. مانند برگزاری دورههای تدبر در قرآن برای ائمه جماعات و فعالان تربیتی مساجد و همچنین برگزاری کرسیهای تلاوت تدبری هفتگی در مساجد و ...

۹- نحوه ارائه گزارش عملکرد

عناوین اطلاعات مورد نیاز	مشخصات مساجد حمایت شده/ دلایل انتخاب/ میزان حمایت/ گزارش نحوه حمایت
عناوین مستندات و ضمائم مورد نیاز	اسناد واریز حمایت
زمان ارائه گزارش	اسفند ۱۴۰۲